

Zinātnes Vēstnesis

Latvijas Zinātņieku savienības, Latvijas Zinātnes padomes un Latvijas Zinātņu akadēmijas laikraksts

Nr. 2 (65)

1994. gada janvāris

Latvijas Zinātnes padomē

13. janvārī Latvijas Zinātnes padomes sēdi apmeklēja četri Dānijas Zinātnes padomes locekļi: J. Andersens, J. Villadsens, S. Egelunda un O. Norgards. Viņi pavēstīja par to, ka Dānijs valdība piešķirusi 1 miljonu kronu Latvijas jauno zinātnieku atbalstīšanai. Tie varētu būt apmēram 20 granti visās zinātņu nozarēs. Par projektu pieteikumu iesniegšanas kārtību un termiņiem ziņosim vēlāk.

T. Millers teica, ka «mūsu aģentūras Saeimā strādā un nepārtraukti tiek saņemtas ziņas par to, kā rit budžeta apspriešana. Tobraid budžeta projektā zinātnei jau bija ierakstīti 5,5 miljoni latu, taču komisija turpināja cīnīties par 6,4 milioniem.

Ekspertru komisijas izvērtēti zinātnisko projektu pieteikumi un finansējums (procentos), kāds tiek piešķirts rekomendējamiem projektiem. Šie lielumi svārstās no 0,09% (viens grants 4. ķīmijas zin. nozarē) līdz 20% 13. nozarē — ekonomiskajās zin. un juridiskajās zin. 4. nozarē maksimālais grants ir 62 reizes lielāks par minimālo, 10. nozarē (vēsture) — 61, 11. nozarē (valodniecība, literatūrzinātne, folkloristika, mākslas zin.) — 30, 12. nozarē (filozofija, socioloģija, psiholoģija, pedagoģija) — 26 utt.

Zinātnes padome balsojot apstiprināja jau nos grantus.

Nākamais tika izskatīts **jautājums par jauno promocijas un habilitācijas padomju veidošanu.** Pagājušajā gadā Latvijā darbojās 85 aizstāvēšanas padomes. Šobrīd no zinātniskajām iestādēm un augstskolām saņemti pieteikumi uz 87 promocijas un habilitācijas padomēm. Rīgas Aviācijas universitātē vēlas palielināt padomju skaitu no 2 uz 6, divas vairāk sev vēlētos Latvijas Medicīnas akadēmija, pa vienai — Daugavpils Pedagoģiskā universitātē un Latvijas Sporta akadēmija. Savukārt 8 iestādes piekritušas agrāko padomju skaitu samazināt. Tā, piemēram, fizikas ekspertru komisija ierosina agrāko 8 padomju vietā izveidot 3 specīgas padomes. Medicīnas komisija no 7 rekomendē

atstāt 6, filozofijas — no 3—2, tāpat par samazināšanu domājuši arī biologi un filologi. Pārtrauc darboties padomes pie «Agras» un «Silavas», ieslēdzoties LLU.

Vislabāk pieteikumus sagatavojuši Latvijas Universitāte, arī LLU. RTU nav īņemusi vērā Zinātnes padomes rekomendāciju iespēju robežas censties samazināt padomju skaitu un pieprasī sev 20.

I. Kalviņš: — Cik padomju Latvijā bija stagnācijas laikos?

V. Tamuzs: — Ap 20.

I. Kalviņš: — Interesanti gan. Zinātņieku skaits kopš tiem laikiem ir trīs reizes samazinājies, bet padomju skaits piecas reizes pieaudzis.

V. Tamuzs: — Skaita samazināšana nav pašmērķis. Galvenais kritērijs ir līmenis. Arī aizstāvēto disertāciju skaits nav rādītājs. Pagājušajā gadā tiesību zinātnēs nav bijusi neviena habilitācija un promocija, bet tāpēc taču netaisīs ciet padomi. Un otrādi — ja par rādītāju pieņems aizstāvēto disertāciju skaitu, tad padomes būs ieinteresētas meklēt disertantus par malu malām, vienalga, kādus.

Konstatējot, ka «sekmīgi sagraujot Zinātņu akadēmijas sistēmu, mēs esam sekmīgi sagrāvuši arī aspirantūru», tika izteikts priekšlikums atjaunot doktorantūru.

Pēc diskusijas par to, vai apstiprināt tās padomes, kas ir vienīgās, vai tiks pēc visu cālu saskaitīšanas. t. i. pēc kopējā padomju skaita izlemšanas, tomēr tika apstiprināta (vienbalīgi!) matemātikas habilitācijas un promocijas padome pie LU, kura ir ne tikai savā nozarē vienīgā, bet arī pēc vecā kvantitatīvā principa strādājusi Joti labi — pagājušajā gadā notikušas 103 nostrifikācijas, trīs promocijas un trīs habilitācijas. Tai tad arī pagaidām ir vienīgai tiesības darbu turpināt.

Klātesošajiem paziņoja, ka tuvākajā laikā tiks izveidota LŽP šķirējtiesa.

Z. K.

— iekļautas ANO Riodežaneiro 1992. gada Vides un Attīstības konferences deklarācijā,

— kā arī iekļautas Helsinku Konferences (Helcom) Baltijas jūras vides aizsardzības rīcības programmā.

Anketas un papildus informāciju var saņemt Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas Vides problēmu analīžu centrā pie Lailas Küles: tālr. 225323; Rīga, Smilšu ielā 1/3, 51. kabinetā.

Projektu pieteikumi jāsagatavo līdz 1994. gada 1. martam.

LATVIJAS ZINĀTŅU AKADEMIJAS GADA PILNSAPULCE

1994. gada 18. februārī

(LZA sēžu zālē, Rīgā, Turgeņeva ielā 19, 2. stāvā)

DIENASKĀRTĪBA

Plkst. 10.00

- * LZA — problēmas un risinājumi
LZA prezidents J. LIELPĒTERS
- * LZA darbība atskaites periodā
Ist. loc. A. SILINŠ
- * Par LZA Statūtu grozījumiem
Ist. loc. J. EKMANIS
- * Diskusija
- * LZA prezidenta vēlēšanas
Pārtraukums
- * LZA amatpersonu, Senāta un
Uzraudzības padomes vēlēšanas
Informācija par LZA balvām
Ist. loc. M. LIDAKA
- * Ekspertru komisijas izveidošana
jauno LZA locekļu vēlēšanām

Plkst. 17.00

Pieņemšana sakarā ar LZA
gada pilnsapulci

Latvijas Zinātņu akadēmijas prezidijs

LATVIJAS ZINĀTNIEKU SAVIENĪBĀ

LZA valde š. g. 12. janvārī apsprieda Zaļās partijas aicinājumu iesaistīties Zaļās logikas konferences organizēšanā. Konference paredzēta 19. un 20. III Latviešu biedrībā. Principā atbalstot šo priekšlikumu, valdes locekļi izteica vēlēšanos kādā no turpmākajām sēdēm noklausīties Zaļo partijas informāciju par paredzamo darba kārtību, jo uzņemties organizatora atbildību var tikai tādā gadījumā, ja ir iespējams nodrošināt konferences augstu zinātnisko līmeni.

J. R. Kalniņš informēja par pārrunām ar Latviešu biedrības vadītāju P. Pētersonu, kurš Joti labprāt redzētu zinātniekus ne tikai biedrības telpās rīkotajās konferencēs, bet arī kā pastāvīgus nama apmeklētājus. Tas varētu būt pirmsākums sava veida zinātnieku klubam, vietai, uz kurieni var aizvest savu ārzemju kolēģi, nebairodies, ka tiks iztukšots zinātnieka plānais marciņš. Kopš Turgeņeva ielas augstceltni okupējušas firmas un bankas, radot tur savu «auru», Latviešu biedrība būtu patīkama vieta, kur satikties un pie kafijas tases patērzēt arī kādreizējiem akadēmijas kolēģiem, kuri izklīduši pa augstskolām vai citām iestādēm.

Profams, kā jau katrā klubā, būs nepieciešamas ieejas kartes. Tāpat, vismaz iesākumā, ZS valdes dāmām nāksies pa reizei pildīt nama mātes pienākumus.

Par pārrunu turpmāko gaitu informēsim.

FINANSIĀLAS IESPĒJAS VIDES PROJEKTU VEIKŠANAI

Eiropas Kopienas Vides politikas īstenošanas programma «Life» («Dzīve») piedāvā finansiālas iespējas vides projektu veikšanai arī Baltijas jūras piekrastes valstīm. Projekti var iesniegt jebkura juridiska vai prieva persona. Projekta fēmai jāatbilst «Life» programmas prioritātēm 1994. gadam, t. i. kuras

— atbalsta nacionālos vai reģionālos vides aizsardzības plānus,

Latvijas Zinātņu akadēmijas senāts

1994. gada 18. janvārī sēdē izskatīja jautājumu par Latvijas Zinātņu akadēmijas objektu privatizācijas strādījumu. Tika nolemts veidot un realizēt mērķtiecīgu politiku, lai neatkarīgi no īpašuma formas saglabātu Latvijas zinātnei noderīgos objektus un iekārtas un gūtu papildus ienākumus zinātniskajai darbībai.

Senāts ierosināja pilnsapulces nobalsošanai LZA Statūtu labojumus, to starpā priekšlikumu par LZA korespondētālocekļu ievēlēšanu turpmāk nevis uz pieciem gadiem, bet trīm.

LZA prezidents J. Lielpēters sniedza informāciju par LZA prezidijs, bet akadēmīka sekretāra vietnieks J. Ekmānis — par LZA valdes darbību aizvadītajā gadā. Plašāku informāciju paredzēts ievietot LZA Gada grāmatā.

LZA viceprezidents J. Stradiņš referēja par Latvijas Zinātņu akadēmijas apbalvojumu nodibināšanas un piešķiršanas kārtību. Par augstāko LZA apbalvojumu Latvijas un ārvalstu zinātniekim par izciliem nopelnīem zinātnē noteikta «Latvijas Zinātņu akadēmijas Lielā medaļa», kuru piešķirs ik gadu vienam Latvijas un vienam ārvalstu zinātniekam. Latvijas vai ārvalstu zinātniekim vai ar zinātnisko darbu saistītiem darbiniekim par nopelnīem ilggadējā darbā Latvijas zinātnes labā piešķirs Latvijas Zinātņu akadēmijas Atzinības rakstu. Lai veicinātu jauno zinātnieku darbību, augstskolu studentiem tiks piešķirtas īpašas naudas prēmijas. Par izciliem pētījumiem atsevišķas zinātņu nozarēs pagaidām ir iedibinātas vai atjaunojas septiņas LZA balvas: Fizikas un tehnisko zinātņu nodalā — F. Canderā, Ķīmijas un

bioloģijas zinātņu nodalā — G. Vanaga, P. Stradiņa, P. Lejiņa un H. Skujas, bet Humanitāro un sociālo zinātņu nodalā J. Endzelīna un K. Baloža balva. Tieki izsludināti arī dokumentu iesniegšanas termiņi LZA prezidijs četrām balvām 1994. gada pirmajā pusē līdz š. g. 18. aprīlim. Tās ir: K. Baloža balva tautsaimniecībā, Fr. Canderā balva fizikālā tehniskajās, P. Stradiņa balva medicīnā un H. Skujas balva bioloģijas zinātnē. Dažām balvām naudu to fondos jau ir pārskaitījusas ārzemju latviešu organizācijas vai privātpersonas, līdzekļus apsolījis arī Ministru kabinets. S. g. ofrajā pusgadā paredzētas izsludināt J. Endzelīna, G. Vanaga un P. Lejiņa balvas. Balvu apmērs tiks precīzs.

LZA senāts apstiprināja Ķīmijas un bioloģijas zinātņu nodalas lēmumu par Goda doktora nosaukuma piešķiršanu ķīmijā (Dr. honoris causa chem.) latviešu trimdas zinātniekam — elektroķīmikam un kultūras darbiniekam Tālivaldim Bērziņam.

LZA 1993. gada 26. novembrī JAUNIE VĒLĒTIE

LZA ĪSTENIE LOCEKĻI:

Dr. habil. philol. Kārlis ARĀJS (HSZN) — dz. 1929. g. Beidzis Latvijas Valsts pedagoģisko institūtu (1953. g.), Filol. zin. kand. (1964. g.), filol. zin. dokt. (1992. g.), LZA kor. loc. (1992. g.). Literatūras, folkloras un mākslas institūta vadošais pētnieks. Zinātniskā darbība ietver latviešu folkloras un folkloristikas izpēti, t. sk. akadēmiskā «Latviešu tautasdziesmu» izdevuma veidošanu un zinātnisko redigēšanu.

Dr. habil. phys. Andrejs CĒBERS (FTZN) — dz. 1947. g. Beidzis Latvijas Universitāti (1971. g.). Fiz. mat. zin. kand. (1977. g.), fiz. mat. zin. dokt. (1987. g.), profesors (1988. g.), LZA kor. loc. (1992. g.). Fizikas institūta ZP priekšsēdētājs, LU profesors, Parīzes P. M. Kirī Universitātes viesprofessor. Zinātniskie pētījumi — šķidras vides, kas iedarbojas ar elektromagnētiskiem laukiem (magnetiskie šķidrumi u. tml.), to matemātiskā modeļa izveide, parādību skaitliskā modeļešana.

Dr. habil. phys. Māris JANSONS (FTZN) — dz. 1936. g. Beidzis Latvijas Universitāti (1959. g.). Fiz. mat. zin. kand. (1969. g.), fiz. mat. zin. dokt. (1985. g.), profesors (1988. g.), LZA kor. loc. (1992. g.). LU Eksperimentālās fizikas katedras vadītājs. Zinātniskie pētījumi — elementārie procesi vielas gāzveida fāzē ar lāzeru spektroskopijas metodēm.

Dr. habil. sc. ing. Censonis ŠĶINKIS (KBZN) — dz. 1930. g. Beidzis Latvijas Lauksaimniecības universitāti (1955. g.), tehn. zin. kand. (1963. g.), tehn. zin. dokt. (1976. g.), profesors (1978. g.), LZA kor. loc. (1992. g.). ZPI «Lauksaimniecības polimēri un ūdenssaimniecība» hidromeliorācijas nodalas vadītājs. Veicis fundamentālus pētījumus drenāžas hidroloģijā un zemu hidrotehniskā meliorācijā, jaunas zinātnes nozares — drenāžas hidroloģijas — aizsācis.

LZA KORESPONDĒTĀJOCEKĻI:

Dr. habil. phys. Ivars TĀLE (FTZN) — dz. 1936. g. Beidzis Latvijas Universitāti (1959. g.), fiz. mat. zin. kand. (1974.), fiz. mat. zin. doktors (1982. g.), profesors (1991. g.). LU Cieņvelfizikas institūta jonu kristālu fizikas daļas vadītājs, LU profesors. Konkrētie pētījumi: jonizējošā starojuma detektori, radiogrāfija, defektoskopija, optiskās informācijas uzkrāšanas un glabāšanas ierīces.

Dr. habil. phys. Jevgenijs JOLINS (FTZN) — dz. 1937. g., beidzis Latvijas Universitāti (1959. g.), fiz. mat. zin. kand. (1968. g.), fiz. mat. zin. doktors (1978. g.), profesors (1990. g.). Fizikas institūta Kondensētās vides ko-dolpētījumu metožu laboratorijas vadītājs. Zinātniskā darbība virzīta cietvielas teorijas jomā, ietverot kondensētās vides teorijas vispārējos jautājumus, fāzu pāreju fiziku, difrakciju.

Dr. habil. bat. Arnolds MIKELSONS (FTZN) — dz. 1941. g. Beidzis Latvijas Universitāti (1972. g.). Fiz. mat. zin. kand. (1976. g.), fiz. mat. zin. dokt. (1988. g.), profesors. Ekonomikas un datorzinātņu institūta un RTU profesors. Zinātniskā darba tēma: neregulāri diskretizēti signālu apstrāde (filtrēšana, atjaunošana), neortognālie pārveidojumi, spektrālā teorija.

Dr. habil. phys. Juris FRANCMANIS (FTZN) — dz. 1939. g. Beidzis Latvijas Universitāti (1961. g.). Fiz. mat. zin. kand. (1968. g.), fiz. mat. zin. dokt. (1991. g.), profesors. Radioastronomikas observatorijas vad. zin. līdzstrādnieks. Zinātniskā darba tēma: saistīta ar zvaigžņu vēlo evolūcijas stadiju problēmu pētījumiem.

Dr. habil. med. Vera RUDZITE (KBZN) — dz. 1929. g. Beigusi Rīgas Medicīnas institūtu (1955. g.), med. zin. kand. (1961. g.), med. zin. dokt. (1971. g.). Latvijas Kardioloģijas institūta laboratorijas vadītāja. Zinātniskās intereses saistītas ar kinurenīna un sirds — asinsvadu slimību pētījumiem.

Dr. habil. med. Vladimirs UTKINS (KBZN) — dz. 1932. g. Beidzis 1. Maskavas medicīnas institūtu (1955. g.), med. zin. kand. (1958. g.), med. zin. dokt. (1966. g.), profesors (1967. g.). Latvijas Medicīnas akadēmijas katedras vadītājs. Medicīnas zinātnieks, kirurgs — Latvijas plaušu kirurgijas dibinātājs.

Dr. habil. biol. Aleksandrs RAPOPORTS (KBZN) — dz. 1946. g. Beidzis Latvijas Universitāti (1969. g.), biol. zin. kand. (1974. g.), biol. zin. dokt. (1988. g.), profesors (1991. g.). A. Kirhensteina Mikrobioloģijas institūta Tehniskās mikrobioloģijas lab. vad. vietniens, RTU profesors. Veidojis jaunu zinātnes virzienu — anabiozes citoloģiju, kura izskaidro galvenās likumsakarības šūnai pārejot uz anabiotisko stāvokli.

Dr. habil. silv. Pēteris ZĀLĪTIS (KBZN) — dz. 1937. g. Beidzis Latvijas Lauksaimniecības universitāti (1960. g.), lauks. zin. kand. (1967. g.), lauks. zin. dokt. (1982. g.). Mežzinātnes institūta Mežkopības un meliorācijas laboratorijas vadītājs. Zinātniskā darbība saistīta ar pētījumiem mežkopībā un mežā ekoloģijā.

Dr. habil. ģeogr. Ādolfs KRAUKLIS (KBZN) — 1937. g. Beidzis Latvijas Universitāti (1961. g.), ģeogr. zin. kand. (1968. g.), ģeogr. zin. dokt. (1980. g.). LU Ģeoekoloģijas un ģeomorfoloģijas katedras profesors (kopš 1991. g.). Guvis starptautisku ievērobu ar darbiem ainaviekoloģijā un ģeobotānikā, strādā pie projekta par Latvijas ģeogrāfiskās ainavas uztveri un zemes kultūru.

Dr. habil. oec. Edvīns VANAGS (HSZN) — dz. 1938. g. Beidzis Latvijas Universitāti (1961. g.), ekon. zin. kand. (1971. g.), ekon. zin. dokt. (1988. g.), profesors (1992. g.). Latvijas Statistikas institūta direktors, LU profesors. Galvenie zinātniskā darba virzieni: ekonomiskās informācijas automatētā apstrāde, teritoriālo informācijas sistēmu izveidošana, vietējo pašvaldību organizāciju un ekonomika.

Dr. habil. hist. Alberts VARSLAVĀNS (HSZN) — dz. 1929. g. Beidzis Latvijas Universitāti (1958. g.), vēst. zin. kand. (1963. g.), vēst. zin. dokt. (1965. g.), profesors (1976. g.). LU Rietumeiropas un Amerikas jauno un jaunāko laiku vēstures katedras vadītājs. Speciālisti Eiropas starptautisko affiecību vēsturē un historiogrāfijā, tāpat pētījis Baltijas valstu un Rietumeiropas

ekonomiskās un politiskās affiecības divu pasaules karu starpposmā.

Dr. habil. theol. Visvaldis Varnesis KLIVE (HSZN) — dz. 1931. g. Beidzis Vitenbergas Universitāti (1953. g.), Kolumbijas Universitāti (mađ. filozofijā 1954. g.), Ūnijas Teoloģisko Semināru (1957. g.), Kolumbijas Universitāti (Ph. D. rel. filoz. un vēsturē 1963. g.). LU Teoloģijas fakultātes dekāna vietnieks. Mācībspēks reliģijas filozofijā un sistemātiskajā teoloģijā un ētikā.

LZA GODA DOKTORI:

Dr. philol. h. c. ĀBRAMS FELDHŪNS

Filologs un tulkotājs Ā. Feldhūns dz. 1915. g. 26. oktobrī Rīgā. Beidzis Vācu klasisko ģimnāziju (1933. g.), bet 1949. g. — Latvijas Universitātes klasiskās filoloģijas nodalju. Strādājis par Latvijas Valsts izdevniecības Vārdnīcu nodalas vadītāju, ilgus gadus bijis Rīgas Politehniskā institūta Svešvalodu katedras vadītājs (1958—1975. g.).

Tulkojis no sengrieķu un latīņu valodām, tādējādi darot lasītājiem pieejamus daudzus pasaules dailliteratūras darbus: t. sk. Eshila trioloģiju «Oresteja», Eiripīda tragēdijas, Ezopa «Fabulas», Terencija komēdijas, Seneckas tragēdijas un daudzus citus literatūras paminekļus. Ā. Feldhūna tulkojumos vērojama izkopta literārā gau-me un plašas pasaules kultūras zināšanas.

Ā. Feldhūns darbojies arī valodniecībā, sastādījis «Norādījumus par sengrieķu tāpāvārdu pareizrakstību latviešu valodā» (1974), rakstījis par latīnu valodas tāpāvārdu atveidi latviešu valodā (1985).

Jaunākais no Ā. Feldhūna darbiem ir «Indriķa Livonijas hronikas» tulkojums ar plašu tulkotāja priekšvārdu (1993).

Dr. philol. h. c. VALLIJA DAMBE

V. Dambe dz. 1912. gada 26. maijā Rīgā. Beigusi II Rīgas pilsētas vidusskolu (1931. g.), Latvijas Universitāti (klasiskās filoloģijas spec., ar izcilību 1941. g.), 1944. g. ieguvusi maģistra grādu par darbu «Ticējumi un paražas Apuleja darbos un latviešu folklorā». 1944.—46. g. studējusi LU balto loģiju.

No 1946. g. līdz aiziešanai pensija 1986. g. strādāja LZA Valodas un literatūras institūtā par zinātnisko līdzstrādnieci.

Zinātniskais darbs galvenokārt onomastikā, dialektoloģijā un salīdzināmajā valodniecībā. Redīģējusi, papildinājusi un turpinājusi J. Endzelīna «Latvijas PSR vētvārdi» 1. s. 1956. g., 2. s. 1961. g., uzrakstīts 3. sējums. Strādājusi pie J. Endzelīna «Darbu izlases» sagatavošanas 6. s. 1972.—82.).

Galvenās risinātās problēmas: 1) Zemgales toponīmika un zemgauju valoda, 2) valodu saskare, 3) etimoloģija, 4) Latvijas toponīmija un toponīmika.

Referējusi starptautiskās valodnieku konferencēs un kongresos. Internacionālās onomastikas zinātnu komitejas (ICOS) īstena locekle.

Vairāk nekā 50 zinātnisku publikāciju, tajā skaitā monogrāfijas «Latvijas apdzīvoto vietu un to iedzīvotā nosaukumix» (Rīga, 1990) autore.

Filoloģijas zin. kandidāta grāds piešķirts 1963. g., LR filol. zin. doktora grāds — 1992. g.

Dr. philol. h. c. VELTA STALTMANE

Valodniece Velta Staltsmane dz. 1926. g. 9. septembrī Ilūkstes aprīņķa Salienas pagastā. Beigusi Latvijas Universitātes Filoloģijas fakultātes latviešu literatūras nodalju (1952. g.).

Līdz 1958. g. strādājusi LZA Literatūras un valodas institūtā. Piedalījusies divsējumu «Mūsdienu latviešu literārās valodas gramatikas» (Rīga, 1959—1962) un «Latviešu literārās valodas vārdnīcas» izstrādāšanā.

Kopš 1958. g. strādā Krievijas (PSRS) ZA Valodniecības institūtā par vecāko zinātnisko līdzstrādnieci onomastikas nozarē. Publicējis grāmatas: «Norādījumi par poļu valodas tāpāvārdu izrunu un rakstību latviešu literārajā valodā» (Rīga, 1961), «Latīšu antroponijs. Familijs.» (Maskava, 1981), «Onomastičeskaja leksikografija» (Maskava, 1989).

Sagatavots manuskipts «Latviešu uzvārdi» (trīs sēj., 2000 lpp.), kas apkopo latviešu uzvārdus gan vēsturiskā, gan etimoloģiskā skaitījumā. Latvijas un citu valstu valodas publicēti ap 100 raksti, kas veltīti latviešu gramatikas jautājumiem. Par tiem referējusi arī starptautiskajos valodnieku kongresos Vācijā un Bulgārijā. Ar Latvijas kultūras un latviešu valodas aktualitātēm iepazīstinājusi arī ASV sabiedrību.

Filoloģijas zinātnu kandidāte (doktore) kopš 1958. g.

Dr. chem. h. c. TĀLIVALDIS BĒRZIŅŠ

Latviešu trimdas zinātnieks — elektroķīmikis un kultūras darbinieks. Dzimis 1924. g. 19. jūnijā Lītenē. Beidzis Balvu ģimnāziju (1943. g.), studējis Baltijas Universitātē (Pinnebergā, Vācijā) un Luižianas Universitātē (ASV).

1953. g. — M. S. ķīmijā, 1955. g. — Ph. D. ķīmijā.

Pirmie pētījumi saistīs ar jaunas elektroanalitiskas metodes — brompotenciometrijas izveidošanu. Strādājot ievērojamā ASV elektroķīmika P. Delaheja vadībā, devīs šīs metodes teorētiskos pamatus (Berzinsa-Delaheja vienādojums), izstrādājis jaunas metodes ātru elektroda reakciju pētījumiem. 1955.—1992. g. strādājis Dipona firmas centrālajā pētniecības departamentā, do-dot jaunas atziņas metālu korozijas, organisku elektrovalošu materiālu, cieto Jonu elektrolītu un jonapmaiņas membrānu jomā.

Daudzu patentu un publikāciju autors ASV vadošajos žurnālos. Šie darbi plaši citēti speciālajā literatūrā un fundamentālās monogrāfijās, arī bijušajā PSRS izdotajās (P. Delaheja, Z. Galusa u. c.) grāmatās.

Kopš 1970. g. aktīvs trimdas latviešu sabiedisks darbinieks, ALA viceprezidents un izglītības biroja vadītājs.

Kopš 1984. gada — Amerikas Latviešu Apvienības un PBLA Kultūras fonda priekšsēdis, izstrādājis jaunu šī kultūras fonda stratēģiju, kas paredz maksimālu palīdzību izglītības un kultūras pasākumiem Latvijā (piešķir vairāk nekā 80% līdzekļu pasākumiem Latvijā). Iniciators trimdas grāmatu plašai sūtīšanai uz Latviju, 1993. g. izveidojis plašu trimdas literatūras fondu Latvijas akadēmiskajā bibliotēkā, vadījis plašas izstādes sarīkošanu.

Dr. hist. h. c. HELMARS RUDZĪTIS

Kultūrvēsturnieks un grāmatizdevējs H. Rudzītis dz. 1903. g. 20. jūnijā Rīgā. Beidzis Zaubes privātskolu, Imperatora Pētera Lielā reālskolu, Rīgas Valsts tehniskumu, studējis Latvijas Universitātes Juridiskajā fakultātē, iegūstot tieslietu maģistra grādu par tēmu «Internacionālās autora tiesības».

Jau studiju gados nodibinājis izdevniecību «Saturns», izdodot kalendāru, adresu grāmatu, žurnālu.

1926. g. izveidojis apgāds «Grāmatu Draugs», aizsācot latviešu grāmatniecībā principiālu jaunu pieejumu — nodrošināt lasītāju ar augstvērtīgu tulkoju un oriģinālliteratūru par plašai sabiedrībai pieejamām cenām. 1929. g. apgāds darbību paplašina ar savu spiestuvi un sieťuvi.

Līdzās visplašākajam dailliteratūras klāstam izdots «Pasaules vēsture», «Zemes un tautas», «Mākslas vēsture» (V. Purviša red.), «Mūzikas vēsture» (

Meklēt kārtību un logiku

dzīvības daudzveidīgajās norisēs

[DAŽAS PĀRDOMAS PĒC PASAULES FIZIOLOGU 32. KONGRESA]

Aizvadītā gada augustā sākumā Skotijas galvaspilsētā Glazgovā notika Starptautiskās fizioloģijas zinātnu apvienības kārtējais, 32. kongress. Latvijas fiziologiem tas bija īpaši nozīmīgs, jo tanī Latvijas fiziologu biedrību uzņēma šajā starptautiskajā zinātniskajā biedrībā. Pasaules zinātnes attīstībā šis kongress iezīmē noteiktus centienus nostiprināt jaunu virzenu zinātnē — integratīvo fizioloģiju.

Biologi, it īpaši fiziologi, allaž lepojušies ar šo savas zinātnes attīstību. Molekulārā bioloģija devusi daudz ļoti vērtīgas informācijas: šūnu membrānu molekulārā uzbūve radīja smalku un precīzu priekšstatu par vielmaiņu šūnā; tika iegūtas zināšanas par informācijas pārnešanu šūnas robežās, un, beidzot, gēnu inženierija dod iespēju veidot jaunus organismus ar mums vēlamām īpašībām. Lai tikai konspektīvi uzskaitītu molekulārās bioloģijas jēdzienus, metodes un sasniegumus, nācās izdot īpašu enciklopēdiju trijos sējumos.

Tomēr Pasaules fizioloģu 32. kongresā pār molekulāro bioloģiju nobira kritikas krusa. Protams, neviens nemēģināja apšaubīt šīs nozares noskaidrotos faktus, bet vērsās pret pretenziām ar pētījumiem molekulārā linēmē nokļūt pie dzīvības procesu izpratnes, apšaubīja iespēju izskaidrot organismu attīstību un izturēša-

nos ar molekulāro mehānismu palīdzību. Analitiskā metodoloģija viena pati nedod atbildes uz būtiskajiem jautājumiem.

Tika norādīts uz nespēju dzīvās sistēmas eksistenci reducēt uz kādām vienkāršām, vieglāk saprotamām saistībām: balstoties uz zināšanām par molekulu uzbūvi un kustību organismā, mēs tomēr nespējam radīt priekšstatu par veselo organismu un viņa funkcijām.

Fiziķi un ķīmiķi pieņem, ka daba pamata ir vienkārša, neskatoši uz matemātisko un arī citu veida komplikāciju, bet biologam vienmēr ir darīšana ar individuālām, specifiskām būnēm, kuru uzbūve arvien ir kompleksa. Šo kompleksu būnī, tās darbību nav iespējams reducēt uz kādām vienkāršākām struktūrām vai norisēm: organisms nav audu un orgānu summa, šūna nav molekulu sakopojums, bet īpaša bioloģiska vienība. Norise, par kuru interesējamies, izgaist, kad mēģinām to reducēt uz kādu vienkāršāku, jau iizzinātu procesu. Organisms nav viņa molekulu summa, bet gan attīstības procesa izpausme, kas parādās kā biljoniem šūnu organizācija audos un orgānos, to savstarpējās iedarbībā un saistībā ar vidi.

Biologu dažkārt nomāc neaptveramā daudzveidību dabā: nav divu pilnīgi vienādu kādas dzīvnieku sugas individu, divu vienādu lapu kokam, divu vienādu šūnu jebkuros audos. Glābiņu solīja molekulārā bioloģija — molekulas, arī ļoti sarežģītās, ir pašies vienādas. Taču organismu funkcijas noteic ne aisevišķu molekulu īpašības, bet gan šo molekulu savstarpējās iedarbības neskaitāmās kombinācijas.

Viena no varenākajām molekulārās bioloģijas nozārēm neapšaubāmi ir pētījumi par iedzīmības nesējiem gēniem. Tagad praktiski iespējams identificēt un raksturot visus gēnus, kas regulē attīstību. Kad tas būs izdarīts, vai mēs būsim ieguvuši visu, kas nepieciešams attīstības izprātnei? — jautā fiziologs. Atbilde ir negatīva. Gēns nebūt nav tāds savīgs, patmīlīgs elements, kas visu organismu veidošanos pakauj savai varai. Gēnu drīzāk var uzskatīt par ciešumnieku organismā, jo to, vai gēna iespējas realizēties, noteic apkārtojo audu un visa organismā stāvoklis — ja tas ne labvēlīgs, gēna potences netiks izmantotas. Bez tam iespējams, ka gēnu veidošā dezoksiribonukleīnskābe (DNES) nav vienīgā iedzīmības nesēja.

DNS nespēj sevi reproducēt, to nespēj arī nevienna citā organiskā molekula. DNS reprodukcija iespējama tikai dzīvajā šūnā, daudzu un dažādu fermentu vidē. DNS arī pati neveido olbaltumus, bet tās informāciju — nukleofīdu lineāru secību — izmanto šūnas molekulārās iedzīmības veidošanai.

Ir tā, ka, jo vairāk detalju kļūst zināms par dzīvajiem organismiem, jo redzamākā kļūst nepieciešamība sakārtot šīs detaljas saskārīgā sistēmā. Tas nu ir integratīvās fizioloģijas uzdevums. Integratīvajai fizioloģijai jādod izprātnē par vispārējo augstākās dzīvās sistēmas logiku — darbības principiem, bez kā zemākās molekulārā līmena detaljas iespējams tikai sakārtot katalogā pēc tām vai citām pazīmēm. Fizioloģija ir nepieciešama molekulārās bioloģijas uzkrāto faktu interpretācijai. Fiziologs meklē kārtību un logiku dzīvības daudzveidīgajās norisēs. Var teikt, ka fizioloģijas uzdevums ir novietot dzīvību noteikību telpas—laika dimensijās.

Še vispārējies vēlējumi jāņem vērā arī Latvijas fizioloģiem turpmākajā darbībā. Ko likt pētījumu pamatā, — kongresā piedāvāto homeodinamijas principu vai kādu citu teoriju, par to jādomā intensīvi, jo runa ir par cilvēka pašizpratnei nozīmīgāko zinātnes nozari.

Dr. habil. biol. PĒTERIS OZOLIŅŠ

LATVIJAS ZINĀTNU AKADEMĪJAS BALTIJAS STRATĒĢISKO PĒTĪJUMU CENTRS

Latvijas Zinātnu akademijas Baltijas stratēģisko pētījumu centrs dibināts 1993. gada 4. novembrī kā no valsts neatkarīga bezpečības organizācija. Atrašanās vieta — Latvija, LV-1524, Turgeņeva ielā 19, telefons 227555. Direktors ir Tālavs Jundzis, tiesību zinātnu doktors.

Baltijas stratēģiko pētījumu centrs izveidots ar mērķi veikt pētījumus drošības politikas jomā un izskaidrot drošības politikas jautājumus iedzīvotājiem, kā arī propagandēt Baltijas drošības intereses ārvalstīs.

Galveno vērību zinātniski pētnieciskajā darbā paredzēts pievērst to faktoru izzināšanai, kuri pozitīvi vai negatīvi spēj ietekmēt Latvijas valsts un Baltijas reģiona drošību kopumā. Pētījumu lokā būs tādi jautājumi kā Baltijas valstu sadarbības nostiprināšana drošības jomā, Latvijas un Krievijas attiecības, Latvijas un citu Baltijas valstu integrēšanās ceļi Ziemeļatlantijas līguma (NATO) organizācijā, Baltijas valstu drošības garantijas un sadarbība ar Ziemeļvalstīm, Rietumeiropas valstīm un Eiropas post-

sociālisma valstīm, kā arī ar Eiropas un pasaules drošības struktūrām, Baltijas valstu dalība ANO miera uzturēšanas spēkos. Paredzēts arī apkopoš un analizēt Baltijas valstu pieredzi jautājumā kā civilās (demokrātiskās) institūcijas realizē kontroli pār militārajām struktūrām. Tiks plaši pētīta arī citu pasaules valstu, to skaitā mazo valstu, un starptautisko organizāciju pieredze drošības jomā. Pētījumu rezultātā paredzēts sagatavot priekšlikumus un rekomendācijas valsts un sabiedriskajām, kā arī starptautiskajām organizācijām.

Baltijas stratēģisko pētījumu centrs iecerejīs sistemātiski rīkot atklātas diskusijas, seminārus un lekcijas, gatavot publikācijas par aktuāliem starptautisko attiecību un drošības politikas jautājumiem.

Liela vērība tiks pievērsta sadarbībai ar atiecīgajām zinātniski pētnieciskajām iestādēm ārvalstīs. Pētījumu programma tiks koordinēta ar analogiskajiem zinātniski pētnieciskajiem centriem Lietuvā un Igaunijā.

un «Ave sol» (kopš 1969) mākslinieciskais vadītājs un dirigents. Dziesmu svētku virsdirektors (kopš 1965). Latvijas valsts prēmija — 1974.

GUNĀRS JANOVSKIS (specialitāte — literatūra).

Dzimis 1916. g. 8. februārī Helsinkos. Beidzis Rīgas 1. ģimnāziju (1933), studējis klasisko filoloģiju LU. Pirmās publikācijas studiju gados. Strādājis Valsts vērīspapiņu spiestuvē, arī par tulku. Emigrējis 1944. g. Studejīs Bonnas universitātē (1946—47.) 1947. g. pārējēs uz Angliju, kur pievērsies literārajām darbam. Pirmā grāmata izdota 1963. g. — romāns «Sola». Arī pārējēs darbos «Pie Tornas», «Pār Trentu kāpj migla», «Pēc pastardienas», «Balsis iz tumsas» atspoguļo latviešu leģionāru likteni kara un trīmdas ceļos. Virķe romānu un novelu («Uz neatgriešanos», «Kaijas kliedz vētru», «Ines», «Laudis pie jūras» u. c.) attēlo 20.—30. gadu Latviju. Publicējas ļoti aktīvi. Visiem darbiem raksturīga koncentrēta izteiksmē, poētisks cilvēku un vides tēlojums. Dzimtenes tēmu risinājums.

PĒTERIS PĒTERSONS (specialitāte — teātris un kino).

Dzimis 1923. g. 24. maijā Jūrmalā. Beidzis Rīgas Franču liceju (1942). No 1945. g. aktieris Dailes teātrī. Romānu filoloģijas studijas LU, tad mācības Teātra institūta režijas fakultātē, kuru ar izcilību beidzis 1953. g. Režisors Valsts filharmonijā, tad Dailes teātrī. No 1970. g. Rakstnieku savienības drāmas konsultants, paralēli režijas darbi Jaunatnes un citos teātratos. Kopš 1953. g. ap 60 iestudējumu dažādos teātos un valsts mēroga atceres un jubileju koncertos, Dziesmu svētku režīja 1990. g. Divas teātra un drāmas problēmām veltītas grāmatas — «Darbības mākslas» (1978) un «Drāma kā kritērijs» (1987), septiņas oriģināllugas (t. sk. «Man 30 gadu», «Bastards», «Mirdzošais un tumši zilais», dramatizējumi, ap 20 lugu tulkojumi no vācu, franču un krievu valodām. Kopš 1979. g. brīvi situēts rakstnieks un režisors, Latvijas Teātra darbinieku savienības sekretārs, no 1922. g. — Starptautiskā Teātra institūta Latvijas centra un Latvijas Franču aliansas prezidents, no 1993. g. — Rīgas Latviešu biedrības priekšsēdētājs.

LZA GODA LOCEKLĀ:

PĒTERIS OZOLIŅŠ (specialitāte — medicīna).

Dzimis 1923. g. 5. martā Rīgā. Fiziologs. Beidzis LU (1951), biol. zin. kand. (1958), biol. zin. dokt. (1973). Valsts dabas muzeja nodalas vad. (1951—54.), no 1954. g. Latvijas eksperimentālās un kliniskās medicīnas institūta aspirants, jaun. zin., no 1962. g. vec. zin. līdzstrādnieks. Zinātniskās intereses — asinsrītes funkcionālās īpatnības, muskuļu darba spēju regulācija. 105 zin. publikāciju autors. t. sk. 2 monogrāfijas, 30 populārzinātniski raksti, 2 brošūras. Lektors LU Bioloģijas fakultātē. Latvijas Valsts prēmija (1987).

LEONĀDS VĪGERS (specialitāte — mūzika un pedagoģija).

Dzimis 1906. g. Maskavā. Beidzis Latvijas konservatorijas P. Jozuusa ērģeļu klasi 1928. g., pēc tam J. Vičtola kompozīcijas un G. Šnēfogta diriģēšanas klasi, papildinājies pie G. fon Veingartnera (1930). Latvijas Nacionālās operas diriģents (1936—44), Operas un baleta teātra galvenais diriģents (1944—49). Valsts filharmonijas simfoniskā orķestra mākslinieciskais vadītājs (1947—49), Radiokomitejas simfoniskā orķestra galvenais diriģents (1949—63; 1966—74). Kopš 1947. g. veicis pedagoģisko darbu Valsts konservatorijā, profesors (1961). Vadījis daudzu latviešu komponistu darbu pirmsatskaņojumus, levērojams kordiriģents, koru «Dziedonis», «Mūza» un Latvijas dziedāšanas skolotāju un kordiriģentu kora diriģents un mākslinieciskais vadītājs. Dziesmu svētku virsdirektors un goda virsdirektors. Komponējis kora un solo dziesmas.

IMANTS KOKARS (specialitāte — mūzika un pedagoģija).

Dzimis 1921. g. 16. augustā Gulbenē. Beidzis Valsts konservatoriju (1956). Kopš 1963. g. Valsts konservatorijas pedagoogs, no 1977.—89. g. rektors. Profesors (1977). No 1951.—53. un 1957.—63. Radio un televīzijas kora kormeisters, koru «Dziedonis» (kopš 1955)

SADARBĪBA AR LINČĒPINGAS UNIVERSITĀTI TURPINĀS

Nesen Rīgas Tehnisko universitāti apmeklēja viesi no draudzīgās Linčēpingas universitātes un Linčēpingas Tehnoloģiskā institūta (Zviedrija). Viņu mērķis bija palīdzēt RTU zinātniekim atrast veiksmīgākos ceļus, kā savu zinātnisko darbu rezultātus ātrāk realizēt praktiskajā dzīvē, kā atrast saskari ar ražotājiem gan Latvijā, gan aiz robežām dažādās ārzemju firmās.

Pamatoties uz sadraudzības līgumu starp mūsu augstskolām, Rīgā ieradās Karls Ivars Malms, LTI Vadīšanas attīstības centra (Management Development Centre) direktors, Magnuss Klofstens, LTI Tehnoloģiskā parka vadošais speciālists biznesa vadīšanā, Arne Kulbjers, Gotas apgabala Universitāšu un ražošanas uzņēmumu speciālistu sagatavošanas apvienības «GOTACEC» direktors, un Dr. Hanss Vinters, «GOTATEC» projekta koordinators.

Jau 1993. gada janvārī pirmie trīs no viņiem bija RTU un nolasīja plašu lekciju ciklu par biznesa organizēšanas īpatnībām augstskolās. Tagad viņi satikās ar mūsu universitātes vadīšo fakultāšu dekaniem un atsevišķu katedru vadītājiem, lai noskaidrotu galvenās problēmas, kas kavē mūsu zinātnisko izstrādņu realizāciju.

Reāls šīs vizītes rezultāts — kopā ar zviedru, vācu un angļu speciālistiem pašreiz tiek izstrādāts priekšlikums Eiropas kopienas TEMPUS programmas projektam par organizācijai «GOTATEC» analogiskas institūcijas «LATTEC» izveidošanu Latvijā uz RTU bāzes. Tieši ar «GOTATEC» palīdzību mūsu «LATTEC» varētu iekļauties Eiropas universitāšu un ražošanas uzņēmumu sagatavošanas apvienību (UETP, t. i., University-Enterprise Training Partnership) tīklā. Līdz ar to mums pavērtos lielas iespējas turpmākai sadarbībai starp nacionālās inženieru specializētās sagatavošanas sistēmas ietvaros, apgūstot jaunāko mācību metodiku principus un iepazīstoties uz vietas ar progresīvo pieredzi speciālistu sagatavošanā dažādās ārzemju augstskolās un firmās.

Tas neapšaubāmi perspektīvā mūs mācību koordinēt tehnoloģisko parku izveidi gan uz RTU bāzes, gan visas Latvijas mērogā.

IVARS KNĒTS

Research and Conference Grants

VISPĀRĒJS APRAKSTS

Sorosa Fonds — Latvija «Research and Conference Grants» (RCG) programmas ietvaros konkursa kārtībā piešķir naudas pabalstu (grantus) zinātniekim, kultūras un izglītības darbiniekim, kā arī citu nozaru pārstāvjiem, speciālistiem, lai sekmētu viņu līdzdalību konferencēs, semināros, tūlaicīgās (līdz 3 mēnešiem) zinātniskā, radošā darba vai mācību programmās ārzemēs.

Nosacījumi granta pretendentam

Pretendentam jābūt ar augstāko izglītību (izņēmuma gadījumos pretendents var būt augstākās mācību iestādes pēdējā kursa studenti).

Iespējamais ārzemju programmas veids: konference (kongress, simpozijss), seminārs, tūlaicīga zinātniski pētnieciska vai radošā darba programma (var būt arī radošs konkurss), mācību programma. Pretendentam aktīvi jāiesaistās paredzamajā ārzemju programmā. Pienēram, konferencē noteikti jāpiedāls ar referātu, mācību gadījumā jābūt pilnīgi skaidram individuālam plānam.

Iespējamās nozares: sabiedriskās, humanitārās, eksaktais, tehniskās, dabas vai vides zinātnes, medicīna, māksla, literatūra, kultūra pedagoģija, masu mēdijs.

Lai pretendents varētu piedalīties konkursā, viņam savlaicīgi ir jāiesniedz pieteikuma dokumenti. Konkursi notiek 6 reizes gadā.

Konkurs	Braucieniem kas paredzi	Pieteikumu iesniegšanas termiņš
1.	no 1. februāra līdz 30. martam	līdz 30. novembrim
2.	no 1. aprīļa līdz 31. maijam	līdz 31. janvārim
3.	no 1. jūnija līdz 31. jūlijam	līdz 31. martam
4.	no 1. augusta līdz 30. septembrim	līdz 31. maijam
5.	no 1. oktobra līdz 30. novembrim	līdz 31. jūlijam
6.	no 1. decembra līdz 31. janvārim	līdz 30. septembrim

Prioritātes:

— pretendents agrāk nav saņēmis Sorosa Fonda pabalstu;

— pretendents pirmo reizi apmeklē ārzemes (šī prioritāte nekādā gadījumā neizslēdz arī citu pretendenta līdzdalību konkursā);

— pretendents nav saistīts ar institūcijām (valdības vai citām), kuras pašas var sniegt nepieciešamo finansiālo palīdzību.

Viens no konkursa kritērijiem ir pieteikuma dokumentu sagatavotība. Pieteikumu pretendentam jāsagatavo patstāvīgi, ievērojot Sorosa Fonda — Latvija prasības. Šai procesā Sorosa Fonds — Latvija nekādas mutiskas konsultācijas nesniedz.

Iespējamā finansiālā palīdzība

Sorosa Fonda — Latvija pabalsti RCG programmas ietvaros nekad nepārsniedz 1500 \$ vienai personai. Vidēji pabalsti ir ap 700 \$ lieli.

Sorosa Fonds — Latvija var apmaksāt:

— ceļa izdevumus (no Latvijas līdz brauciena galamērķim);

— konferences vai līdzīga sarīkojuma dalības maksu;

— dienas naudu.

Sorosa Fonds — Latvija neuznemas rūpes par vīzu noformēšanu, neatbild par mājokli (accommodation), uzturu, dzīvošanas ērtībām un iekšzemes ceļojumiem svešajā valstī. Ar to saistītie izdevumi netiek apmaksāti.

Līdzam ievērot!

Gatavojoj pieteikumu, pretendentam rūpīgi jāizpēta dažadas transporta iespējas. Ja ir paredzēts lidojums, jāsālīdzina dažādu aviokompāniju piedāvājumi. Nemoj vērā gan maršrutu, gan reisu atbilstību ārzemju programmas norises laikam, jācēsas izvēlēties lētāko variantu. Sorosa Fonds — Latvija var apmaksāt lidojumus tikai ekonomiskajā klasē. Tuvākiem braucieniem jāizvēlas lētāks transporta veids.

Konferences dalības maksu Sorosa Fonds — Latvija var apmaksāt tikai tad, ja piešķiruma saņēmējs ir griezies pie konferences rīkotājiem ar lūgumu šo naudu atlaiti vai samazināti, bet pēc tam ir saņēmis rakstisku atbildi, ka tas nav iespējams.

Dienas nauda var būt 25 \$ dienā, bet tiek piešķirta ne vairāk kā uz 10 dienām (tātad kopā ne vairāk kā 250 \$).

KONKURSAM IESNIEDZAMIE PIETEIKUMA DOKUMENTI

1. Aizpildīta pieteikuma veidlapa (Application Form). RCG programmas veidlapas var saņemt Sorosa Fonda — Latvija birojā.

2. Ielūguma vēstule (Letter of Invitation).

Oficiāls dokuments (adresēts uz pretendenta vārdu), kurā minēti konkrēti ārzemju programmas termini, norises vieta, programmas saturs, uzaicinātāja vārds un adrese. Pretendentam papildus jāiesniedz apliecinājums (no privātas personas vai organizācijas), ka ārvilci vienā būs nodrošināti dzīvošanas apstākļi (accommodation), ja tas nav garantēts jau šai vēstulei.

3. Pabalsta pieprasījums, lūgums (Request for Financial Support).

Brīvā formā aprakstīts brauciena mērķis, pamatlota pabalsta nepieciešamība un aprakstīts tā veids: izdevumu summas (norādit ASV dolāros vai latos), to sadalījums pa atsevišķām pozīcijām (ceļa nauda, konferences dalības maksa, dienas nauda u. c.). Jāievieno finansiālās palīdzības uzskaņums (sponsori, apjomis, mērķi), kura jau saņemta vai ko paredzēts saņemt minētās programmas īstenošanai no citiem avoifiem.

4. Programma ārzemēs (Program in Foreign Country).

Vienā vai vairākās lappusēs jāapraksta programma, pasākumi, kuros pretendents piedalīties (kur tie notiks, kad). Ľoti vēlams pievienot iespiedinformāciju par programmu (prospektus, bukletus u. c.).

Ja pretendents vēlas piedalīties konferencē, kongresā, simpozijā vai seminarā, obligāti jāiesniedz priekšslasījuma (referāta) tēzes.

5. Curriculum vitae (Curriculum Vitae).

Iespējamas dažadas formas, taču noteikti jāiekļauj šādas pozīcijas: izglītība, darba pieredze (iepriekšējo darba vietu un amatu uzskaņums, darba vēsture), profesionālās iemājas, informācija par iepriekšējiem braucieniem uz ārzemēm.

6. Pretendenta publikāciju saraksts (List of Publications).

Publikāciju saraksts jāsastāda atbilstoši vispārpienēmajam šāda dokumenta sagatavošanas principiem. Visu publikāciju nosaukumi jāuzrāda oriģinālvalodā, un aiz tiem nosaukumiem, kas nav angļu, vācu vai franču valodās, jābūt nosaukuma tulkojumam angļu valodā (tas pats attiecīs arī uz citām bibliogrāfiskām norādēm). Ja publikāciju ir daudz, tad jāmin tikai svarīgākās (ne vairāk kā 20).

7. Divas rakstiskas atsauksmes vai ieteikumi (Two Written References or Recommendations).

Atsauksmes var rakstīt atbilstošajā nozarē kompetenti speciālisti, kuri ir informēti par pretendenta iepriekšējo darbību un pieredzi. Atsauksmēs jābūt brauciena programmas novērtējumam un apliecinājumam par pretendenta gatavību (spējām) programmu īstenošanai (apliecinājumam, ka pretendents ir viens no labākajiem kandidātiem attiecīgajā nozarē, lai braucienam saņemtu Sorosa Fonda — Latvija pabalstu).

Dokumentu forma, valoda

Visiem iesniegtajiem dokumentiem jābūt mašīnrakstā vai kompjūtera izdrukā.

Dokuments	Iesniedzamo eksemplāru skaits, valoda
1. Pieteikuma veidlapa	2 eksemplāri angļu valodā
2. Ielūguma vēstule	2 eksemplāri; var būt kopijas no oriģināla. Ja ielūguma vēstule nav angļu valodā, tad papildus jāpievieno tulkojums angļu valodā (arī 2 eksemplāri)
3. Pabalsta pieprasījums, lūgums	2 eksemplāri angļu valodā
4. Programma ārzemēs	2 eksemplāri angļu valodā un 2 eksemplāri latviešu valodā
5. Curriculum vitae	2 eksemplāri angļu valodā un 2 eksemplāri latviešu valodā
6. Publikāciju saraksts	2 eksemplāri
7. Rakstiskas atsauksmes (ieteikumi)	katra atsauksme 2 eksemplāros; ja tā nav angļu valodā, tad papildus jāpievieno tulkojums angļu valodā (arī 2 eksemplāri)

Iesniedzot pieteikumu, minētos dokumentus ir jāsādala divās atsevišķās pakefēs. Katrā pakefē dokumenti jāsakarto atbilstošā secībā.

Dokumenti ir jāsagatavo rūpīgi un pārdomāti. Projekta pieteicējs atbild par sniegtu ziņu patiesumu un precīzitāti.

Projekta pieteicējam ieteicams sagatavot papildus kopiju no visiem dokumentiem savām vajadzībām. Pēc konkursa Sorosa Fonds — Latvija iesniegtos dokumentus atpakaļ neatgriež.

PIETEIKUMU IESNIEGŠANAS UN IZSKATĪŠANAS KĀRTĪBA

Sorosa Fonds — Latvija pieteikumus pieņem, stingri ievērojot izsludinātos pieteikšanās termiņus. Nepilnīgi, dalēji noformēti pieteikumi, kā arī pieteikumi, kuri iesniegti pēc noteiktā termina, netiek izskatīti.

Projektu pieteikumi jāsniedz Sorosa Fonda — Latvija birojā. Adrese: K. BARONA 31, RĪGA LV-1722, LATVIJA. Pieņemšanas laiki otrdienās, trešdienās, ceturtdienās no plkst. 14.00 līdz 17.00.

Iesniegtos pieteikumus neatkarīgi viens no otra izskata vismaz trīs Sorosa Fonda — Latvija eksperī, kom-

petenti speciālisti nozarē, uz kuru pieteikums attiecas. Eksperi pretendentam paliek anonīmi un viņu vērtējumi netiek izpausti. Nemot vērā eksperī vērtējumus, piešķirmus izlej Sorosa Fonda — Latvija valde. Šie lēmumi savukārt tiek apstiprināti Sorosa Fonda valde Nujorkā.

Eksperi vērtēšanu sāk, beidzoties kārtējam pieteiku iesniegšanas periodam. Pēc 6 nedēļām pretendent Sorosa Fonda — Latvija birojā var saņemt atbildi par pabalsta piešķirumu vai noraidījumu. Noraidījuma iemeslu Sorosa Fonds — Latvija pretendentam nepaziņo.

GRANTI PĒTNIECĪBAS SADARBĪBAI STARP

KAROLINSKA INSTITUTET

UN BALTIJAS VALSTĪM

Karolinska institutet (KI) Stokholmā, Zviedrijā ir piešķirts finansējums, lai veicinātu zinātnisko sadarbību biomedicīnā un medicīnā starp KI un Igaunijas, Latvijas un Lietuvas zinātniekim. Kopējā summa sasniedz 1,8 milj. zviedru kronu. Sadarbības projektu pieteikumi jāiesniedz Karolinska International Research and Training Committee (KIRT), to finansēšana var sākties 1994. g. 1. jūlijā.

Atbalsts, 50—150 tūkst. kronu apmērā, tiks sniegs labi izstrādātai, augsta zinātniska līmeņa sadarbības projektu grantiem (Project Grants), kuriem ir sakars ar Baltijas valstīm.

Bez tam mazākā apjoma atbalstu saņems nesen iedibinātie kontakti projektu izstrādes grantu Project Development Grants formā (25 000 kronu), un mēs laipni uzaicinām meklēt šādas sadarbības iespējas.

Pieteikumiem jābūt uz vienu gadu un tajos drīkst iekļaut atalgojumu un ceļa izdevumus. Projektu grantos ne mazāk par 40% finansējuma jāparedz pētniecības institūciju atbalstam (iekārtas, reaģenti u. c.); samaksai par darbu nedrīkst izmantot vairāk par 60% no kopējā finansējuma.

Pieteikumi jāiesūta 5 eksemplāros, tajos jābūt sekvojošiem dokumentiem:

- 1) aizpildītai un parakstītai pieteikuma veidlapai;
- 2) projekta aprakstam (maksimāli 6. lpp. iekārtot atsauksmes un kalkulāciju);
- 3) Curriculum vitae (ja līdz grantu samaksai par darbu);
- 4) atskaitei par padarīto darbu, ja iepriekš jau bija saņemts finansējums šīs programmas ietvaros.

Jāievēro, ka pieteikums jāparaksta abiem sadarbības partneriem. Pieteikums jānosūta komitejas vadītājam:

Dr. Göran Skoglund
Karolinska institutet
Dept. of Medical Biochemistry and Biophysics

S — 171 77 Stockholm

ne vēlāk par 1994. gada 1. martu.

Papildus informāciju un pieteikuma veidlapas var iegūt no Gorana Skoglunda vai Ivonne Nilsonas (Yvonne Nilsson), tālrunis +46-8 728 7746, fax +46-8 338 453.

Latvijas Zaļā partija
Latvijas Kultūras fonda
Latvijas Zinātnieku savienība
Rīgas Latviešu biedrība

1994. gada 19.—20. martā sasauc III Zaļas loģikas konferenci

LĪDZSVAROTA ATTĪSTĪBA — LATVIJAS NĀKOTNEI

Pielīdzīties konferencē aicinām visus, kurus saista kāda no konferences tēmām: